

sosialurinn

FRÍGGJARARNIR

Gunnar Gunnarsson

Í gomlum dögum hildu íslensku skaldini til við hovini í útlandum, yrktu kvæði og drápur til fremmandar hövdingar og bóru kunnleika um fremmand lond og viðurskipti heim aftur við sær til Íslands. Minnið um teirra víðagitnu ferðir skaptu í íslensku fólkasálini ein longsul eftir europeíska meginlandinum, ein mentunarlongsul settur saman av trongdini til at vaksa um flogið og eini tráan eftir førumini at vera við til at seta dóm á veturnar í mentunarliga heimsvevnaðinum.

Sum málsliga innibyrgringinn vaks, gjørdist hesin longsul sterkari og fyrst í hesi öldini spurdist burtur úr hesum, at nógv íslenskt skald fluttu heiman fyri at skriva á øðrum málum. Best kendir av hesum eru kanska teir Íslendingarnir, sum stutt undan fyrra heimsbardaga 1914—18 fóru at gera vart við seg í Danmark: Johann Sigurjónsson, Jónas Gudlaugsson, Gudmundur Kamban og Gunnar Gunnarsson. Tað besta í list teirra er ekta íslenskt, fast bundnir at íslenskari søgu og íslenskum hugsunarhátti, sum teir vóru.

Tann seinast nevndi av hesum monnum, rithøvundurin Gunnar Gunnarsson, er føddur í 1889. Hann búði í Danmark frá 1907—1939, tá hann fór heimaftur til Íslands. Fyrsta bók hansara, sum kom út í Danmark í 1911 var eitt lítið yrkingasavn. Árið eftir kom fyrsti parturin av søguni um ættina Borg við tí kenda danska heitinum »Borgslægtens Historie«, sum alt fyri eitt gjørdi hann kendan og gjørdist mest sum fólkaogn. Titlarnir, sum her verða nevndir eru allir á donskum. Næsta verkið frá hansara hond var »Varg i Veum« í 1916, »Salige ere de enfoldige« 1920, »Edbroðre« í 1918 »Skibe paa Himlen« 1925 og »Jón Árasen« í 1930. Gunnar Gunnarsson hevur vunnið sær ein stóran og trúgván lesaraskara, og man hetta fyri ein part vera reiðiliga lívsáskoðan hansara fyri at takka. nógv av árunum, síðani hann flutti heimaftur, hevur hann brúkt til at týða seg sjálvan aftur til móðurmálið íslenskt. Í 1934 fekk hann professaraheiti.

Av mongum lögnum stavnum eg havi hitt, haldi eg kortini Geir vera tann marghátligasta.

Vit hittust av berari tilvild. Pápi og eg vóru farnir oman í handilsbygðina, og av tí at ein dampari beint var komin, fóru vit umborð at finna hovmeistarán, hildu hann kanska mundi hava nakrar flæskur av góðum konjakki at lata okkum fáa. Vit góvu okkum óvanliga góðar stundir. Dagin eftir var ætlanin at byrja slótturin, so teir næstu mánaðirnar fór neyvan at bera til at taka sær av lottum.

Tá vit høvdu verið eina løtu umborð, kom ein ungur maður yvir til okkara. Hann segði seg vera ferðamann við skipinum; annars kallaðist hann Geir og sóknadist eftir vinnu fyri summarið sum bønarmaður. Um pápa ikki tørvaði ein mann til hoygg-ingina? spurdi hann. Ella kendi onkran annan bónda har í dalinum, sum var óhjálpin við arbeiðsmegi.

Tað sást á øllum brøgdum, at Geir var maður, sum bæði vildi og kundi fáa nakað á skaftið. Slíkt sæst oftast við hálvum eyga. Hann var heilsugóður og áambi av livsmegi — átti hetta avlop av megi, sum ger, at tey útvaldu, sum eru so væl fyri, fáa ikki bundið frið ella staðið still, um tað so bert er eina lítla løtu. Eisini mundi hann vera ein ispegil og ógvuliga kátogdur var hann.

Pápi skúgvæði hógvuna aftur á nakka og kláaði sær í pannuni, sum hann plagdi, tá hann skuldi taka eina avgerð, sum hann í roynd og veru longu hevði tikið. Hann visti, at slíkur maður var gull verður. Hann fór við sínum lætta sinni at fáa ferð á arbeiðið og annars dámdi eisini pápa so væl hetta slagðið av fólki. Kortini læst hann sær í fyrstani at ivast.

Jú, segði hann, — nú er árið kanska ikki av teimum bestu til gras, — so klókt hevði kanska verið at vísja sær fólki í góðari tíð. Men nú er tað tað, at mær trýtur hoykonur, og ikki bætir tað um at fáa sær ein slótturmann afturat, tí hoykonurnar herumleiðir finnast ikki undir hvørjum steini.

Bráðliga gjørdist Geir inntonktur og ógvuliga álvarsamur. Hvussu álvarsamt hetta var honum, skilti eg ikki fyrr enn seinni.

Eg haldi so avgjørt, at eg nú ein dagin av tilvild kom at hoyra eina samrøðu millum nokur av hinum ferðafólkunum. Teirra millum var ein genta, sum segði seg sóknast

eftir arbeiði fyri summarið, men kanska eg fari skeivur. Annars haldi eg tað er handa, ið har gongur, — um tygum skuldu lagt í at spurt hana.

Pápi fór at tosa við ta ungu gentuna, — og rætt var, sum Geir hevði sagt.

Av tí at pápi nú hevði sett sær fyrri at festa henda bønarmannin, komu bæði hann og tann vakra, unga gentan, sum æt Sigga, við okkum, tá vit fóru í land aftur. Vit høvdu gjørt kvettið og glaðir vóru vit. Geir skemtaðist alla tíðina, men tann unga gentan tóktist óvanliga smáðin. Hverja ferð vit talaðu á hana, rodnði hon, — eisini tá vit tosaðu við Geir. Teirra millum varð einki orðið talað, — sum vera man, tey kendust jú einki.

Pápi og eg vórðu ikki sviknir av hesum báðum fólkunum, vit høvdu fest okkum, tí tá arbeið verður so hugaliga sum tað summarið, fyllast hoylæðurnar skjótt. Sovorðan ispegil og skemtara sum Geir havi eg ikki vitað. Meðan hann prátaði og læði, sveipaði hann liggjanum so dúgliga, at hann fekk hinar slótturmenninar at kappast, og konufólkinu noyddust at driva á fyri ikki at koma darlandi aftaná.

Vit vistu ikki, hvussu summarið fór.

Eg og Geir vóru blivnir rættiligrir vinmenn, tá hann ein sunnudag o. u. eina viku fyri tað stóra hátíðarhaldið, sum verða skuldi, kom til mín, har eg lá á einari lyngtúgvu nakað oman fyri garðin og sólaði mær. Eg lá og hvíldi meg við einari bók oman á alt knossið, sum verið hevði ta vikuna.

Hann var kátur sum vant og prátaði óført.

Eg havi nakað umráðandi at tosa við teg um, helt hann fyri. Hoyr, fert tú nakran veg í dag?

Nei, eg ætli mær at verða við hús.

So, so. Jú, men so ber væl til. Tað vil siga: við hús sleppur tú ikki at vera, um tú vilt gera mær ein lítlan beina.

Eg legði honum dýran við, at eg var fúsar at veita honum allar teir beinar, sum eg kundi.

Hatta visti eg altíð, segði hann. Tú ert í grundini bara fittur og mær dámar teg væl, hóast tú ert reyðhædur. Men Harragud! Hvat hevur tað at týða! — tá annars einki annað bagir tær. Eg skal siga tær, at eg eri so illa fyri, at eg fái ikki tíðina at rækka. Nú skalt tú hoyra: Pápi kemur til

Ritstjóri:
Hans Thomsen